

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

w sprawie **S. S.**

oskarżonego o przestępstwo z art. 197 § 1 k.k. i inne

na posiedzeniu w Izbie Karnej

w dniu 12 maja 2026 r.

dotyczącym wniosku prokuratora o „wyłączenie (wykluczenie) Zbigniewa Kapińskiego, Antoniego Bojańczyka i Adama Rocha od rozpoznania skargi – sygn. akt III KS 18/26”

na podstawie art. 42 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł:

pozostawić wniosek bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

W dniu 14 kwietnia 2026 roku wyznaczono posiedzenie dotyczące rozpoznania skargi prokuratora na wyrok sądu odwoławczego w sprawie dotyczącej S. S. , oskarżonego o przestępstwo z art. 197 § 1 k.k. i inne – na dzień 13 maja 2026 roku, w składzie: Prezes SN Zbigniew Kapiński, SSN Antoni Bojańczyk i SSN Adam Roch (sprawozdawca). Pismem z 11 maja 2026 r., z podaniem podstaw prawnych w postaci art. 2 i 3 § 1 pkt 1 i 3 oraz art. 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016r.– Prawo o prokuraturze, art. 41 § 1 k.p.k., art. 42 § 1 k.p.k., art. 45 § 1 k.p.k.wzw.zart.439 § 1 pkt 2 k.p.k., prokurator Prokuratury Okręgowej delegowany

do Prokuratury Krajowej wniósł o „wyłączenie (wykluczenie) Zbigniewa Kapińskiego, Antoniego Bojańczyka i Adama Rocha od rozpoznania skargi kasacyjnej – sygn. akt I KK 99/26” oraz o przekazanie sprawy do rozpoznania składowi orzekającemu stanowiącemu sąd ustanowiony ustawą, niezawisły i bezstronny.

Pierwotną podstawą sformułowanego przez prokuratora żądania jest kwestia trybu objęcia pełnionych urzędów sędziego Sądu Najwyższego przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw przez osoby objęte wnioskiem. Wnioskujący przywołał także wybrane orzeczenia Sądu Najwyższego oraz trybunałów międzynarodowych odnoszące się do okoliczności powołania sędziów podnosząc, że udział sędziego objętego wnioskiem w składzie orzekającym powoduje, że skład ten nie spełnia wymogów sądu ustanowionego ustawą, bezstronnego i niezawisłego – określonych w art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych UE w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284 ze zm.) oraz w art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Prokurator nie wskazał przy tym żadnych zindywidualizowanych w kontekście rozpoznawanej sprawy okoliczności, które miałyby wpływać na bezstronność wyznaczonych członków składu orzekającego, wskazując li tylko na odmienną interpretację określonych przepisów prawa przez sędziów, o których mowa w jego piśmie.

Zgodnie z treścią zarządzenia Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Karnej z dnia 25 listopada 2025 r., Nr 21/2025, wniosek ten przekazany został wyznaczonemu w sprawie sędziemu sprawozdawcy w składzie Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Złożony w niniejszej sprawie wniosek jest niedopuszczalny z mocy ustawy, co skutkować musiało pozostawieniem go bez rozpoznania.

Na wstępie zaznaczyć należy, że Sąd Najwyższy był władny wydać postanowienie odnośnie do wniosku o wyłączenie z udziałem sędziego, którego dotyczy wniosek. Wynikający bowiem z art. 42 § 3 k.p.k. obowiązek powstrzymania się sędziego od udziału w sprawie ma zastosowanie i uzasadnienie tylko wtedy, gdy wniosek o jego wyłączenie w ogóle podlega rozpoznaniu. Natomiast, gdy zachodzą oczywiste przesłanki do pozostawienia wniosku bez rozpoznania, nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, iż sędzia, którego ten wniosek dotyczy, nie może brać udziału w wydaniu takiego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 21 lipca 2011 r., I KZP 6/11, OSNKW 2011, nr 8, poz. 66; postanowienie SN z 14 stycznia 2026 r., II KB 118/25; postanowienie SN z 15 stycznia 2026 r., I KK 424/25; postanowienie SN z 21 stycznia 2026 r., I KZP 4/25; D. Wysocki, *Glosa (do postanowienia SN z 21 lipca 2011 r., I KZP 6/11)*, OSP 2012, z. 3, s. 207-209; J. Kosonoga [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166*, red. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Lex 2017, art. 41, teza 73-74; M. Rogacka-Rzewnicka [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, red. D. Szumiło-Kulczycka, Lex 2022, art. 41, teza 3; H. Paluszkievicz [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, wyd. 3, Warszawa 2023, art. 41, teza 11; D. Świecki [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, Lex 2025, art. 41, teza 18-19; W. Jasiński [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, wyd. 7, Legalis 2026, art. 41, Nb 20 wraz z powołaną dalszą literaturą).

Analizując stronę formalną pisma prokuratora i jego argumentację, Sąd Najwyższy musi zwrócić uwagę, że przedstawione przezeń okoliczności nie mogą zostać rozpoznane, wbrew stanowisku wnioskodawcy, w trybie art. 41 § 1 k.p.k. Powyższe jasno wynika z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 4 marca 2020 r., P 22/19, gdzie wskazano, iż art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz.

190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Niezależnie od powyższego, w orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie podkreśla się również, że wątpliwość co do bezstronności sędziego nie może być wywodzona z samych kwestii ustrojowych związanych z jego powołaniem i to niezależnie od tego w jakim okresie i z jakimi ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło do tego powołania (zob. m. in. postanowienie SN z 21 czerwca 2023 r., IV KK 460/19; postanowienie SN z 31 października 2023 r., V KK 358/23). Podnoszone zarzuty nie mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się do całych grup powołanych sędziów (postanowienie SN z 10 sierpnia 2023 r., V KK 162/22).

Także z brzmienia art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, dodanego ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r., poz. 1259) wynika, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. Zresztą, skoro ustawa ta w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu (art. 29), to w tym zakresie stanowi ona *lex specialis* w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k., wyłączając możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze (por. postanowienie SN z 26 stycznia 2023 r., V KK 485/21). W każdym postępowaniu sądowym, również w postępowaniu karnym, obowiązuje przy tym zasada niekonkurencyjności środków ochrony prawnej. Zgodnie z nią podmiotowi znajdującemu się w określonej sytuacji procesowej przysługuje tylko jeden – stosowny – środek prawny. Ustawodawca przewidział dwie podobne instytucje prawne (z odesłaniem w przypadku instytucji testu niezawisłości i bezstronności do odpowiedniego stosowania przepisów o wyłączeniu sędziego), które w prewencyjny sposób umożliwiają kontrolę bezstronności sędziego. Z uwagi jednak na to, że instytucje te różnią się zarówno zakresem przedmiotowym, jak i procedurą stosowania, powinny być one stosowane

w odmiennych okolicznościach, w żadnym zaś razie nie powinny być stosowane zamiennie (zob. szerzej uchwałę siedmiu sędziów NSA z 3 kwietnia 2023 r., I FPS 3/22, ONSAiWSA 2023, nr 4, poz. 52; tak też np. postanowienia SN: z 26 stycznia 2023 r., V KK 485/21; z 20 listopada 2024 r., I NB 11/23; z 19 marca 2025 r., III CB 64/24; z 18 września 2025 r., II KB 49/25 i z 7 stycznia 2026 r., I KS 7/25).

O tym, że wnioskodawca w istocie kierował się treścią art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym świadczyć może zresztą i sam sformułowany przezeń wniosek – mianowicie „o wyłączenie (...) od rozpoznania skargi” – jak ujęte to zostało w art. 29 § 18 tejże ustawy. Przepisy Działu II Rozdziału 2 Kodeksu postępowania karnego (art. 40 i nast.) stanowią natomiast o wyłączeniu sędziego od udziału w sprawie. Nie wydaje się, aby prokurator nie znał tych podstawowych przepisów proceduralnych.

Konsekwencją tego stanu rzeczy jest konieczność uznania, iż procedowanie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy z treści wniosku o wyłączenie sędziego wynika, że dotyczy on wyłącznie kwestii przewidzianych w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym jest niedopuszczalne, a tak właśnie jest w niniejszej sprawie. Podstawę aktualnie weryfikowanego wniosku stanowią bowiem wyłącznie okoliczności dotyczące powołania sędziów i konsekwencje tego aktu, specyficznie postrzegane przez prokuratora.

Notabene w przedmiotowej sprawie prokurator, mimo posiadania tego rodzaju uprawnień, nie składał wcześniej wobec sędziów – członków składu orzekającego wniosków w trybie art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym. Wniosków w tym trybie, ani też o wyłączenie, nie składał także oskarżony, ani jego obrońca.

Dostrzec należy, że prokurator konsekwentnie pomija w przedstawianej argumentacji wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20. Sąd Najwyższy dostrzega liczne próby wyrugowania części sędziów z czynności immanentnie związanych z istotą pełnienia służby sędziowskiej poprzez prawotwórczą wykładnię art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., sprowadzającą się w istocie do kontroli procesu i aktu powołania na urząd sędziego, dokonywanych w toku postępowania, w którym dany sędzia orzekał lub ma orzekać. Taki charakter ma

właśnie przywoływana uchwała składu połączonych izb Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7. Wniosek ten znajduje zresztą pełne potwierdzenie w przywołanym wyżej wyroku TK z 20 kwietnia 2020 r., w którym orzeczono, że jest ona niezgodna z:

1. art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
2. art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej,
3. art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.

Nie można przy tym bez jawnego i rażącego pogwałcenia normy art. 190 ust. 1 Konstytucji, podzielić tezy, że ww. wyrok Trybunału Konstytucyjnego jest tzw. wyrokiem nieistniejącym (por. argumentacja zawarta w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., sygn. IV KO 86/21, s. 12-18). Wskazana uchwała trzech połączonych izb Sądu Najwyższego utraciła więc swój walor normatywny i nie wywiera skutku, o którym mowa w art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Można ją natomiast traktować jako jeden z wyrażanych przez judykaturę poglądów prawnych, co też w rzeczywistości niejednokrotnie ma miejsce (tak m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z dni: 28 lutego 2023r., III KK23/23; 7 grudnia 2023 r., I KK 162/23; 13 czerwca 2024 r., II KO 36/24, OSNK 2024/9/47; 1 października 2024 r., I USK 184/24; 14 października 2024 r., I ZO 91/23 czy 29 października 2024 r., II USK 352/23; 4 marca 2025 r., III KS 45/24).

Odnosząc się wreszcie do uwag prokuratora dotyczących ustrojowych uregulowań dotyczących Krajowej Rady Sądownictwa, to zwrócić należy w tym miejscu uwagę, iż w wyroku z 15 grudnia 1999 r., P 6/99 (OTK ZU 1999, nr 7, poz. 164), Trybunał Konstytucyjny wskazał, że KRS jest swoistym, samodzielnym, centralnym organem państwowym, którego funkcje powiązane są z władzą sądowniczą, zgodnie z art. 186 ust. 1 Konstytucji stojąc na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Zarówno funkcje, jak i prawne środki działania, nie

pozwalają jednak utożsamiać Krajowej Rady Sądownictwa z sądami i trybunałami. Pozycja ustrojowa KRS, jej zadania i kompetencje nie obligują do stosowania wobec Rady takich samych gwarancji jak wobec konstytucyjnych organów władzy sądowniczej sensu stricto. Odnosząc się do rzeczywistej roli i funkcji przypisanych w polskim systemie prawnym Krajowej Radzie Sądownictwa, w wyroku z 19 lipca 2005 r., K 28/04 (OTK-A 2005, nr 7, poz. 81), Trybunał Konstytucyjny wskazał, iż „charakter ustrojowy KRS od początku był sprawą dyskutowaną w doktrynie (por. T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski, J. Gudowski (red.), *Komentarz do Prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa*, Warszawa 2002, s. 510-512). Wejście w życie Konstytucji z 1997 r. nie doprowadziło do ujednolicenia poglądów. Przyjmuje się, że Krajowa Rada Sądownictwa jest „organem kolegialnym o szczególnym charakterze, uplasowanym, rzecz można, między władzami”. W jej skład wchodzi bowiem przedstawiciele wszystkich trzech władz, ale z wyraźną przewagą czynnika sędziowskiego. Przesądza to o bliższym związku KRS z władzą sądowniczą, ale obecność przedstawicieli legislatywy i egzekutywy nie pozwala na traktowanie Rady jako organu władzy sądowniczej (L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2003, s. 363-363). „Pozostaje zatem uznać KRS za organ sui generis, działający w sferze szeroko rozumianej administracji publicznej” (P. Sarnecki, *Prawo konstytucyjne RP*, Warszawa 2002, s. 337).

Odnosząc się natomiast do poruszonego we wniosku aspektu konwencyjnego, to przypomnieć należy, iż strona procesu, jednostka nie posiada prawa wyboru sądu, który orzekałby w jej sprawie, gdyż właściwość sądu określa ustawa (orzeczenie *Posokhov v. Rosja* z 4 marca 2003 r., skarga nr 63486/00, § 37). Celem określonego w art. 6 ust. 1 EKPCz sformułowania „ustanowiony ustawą” jest zapewnienie, aby organizacja systemu sądowniczego nie zależała od czyjejkolwiek uznaniowości, ale była regulowana przez prawo wywodzące się z parlamentu. Wymóg legalności sądu z definicji obejmuje jego skład, dlatego zwrot „ustanowiony ustawą” odnosi się nie tylko do podstawy prawnej samego istnienia „sądu”, ale również przestrzegania przezeń konkretnych regulacji odnoszących się do jego funkcjonowania oraz składu orzekającego w konkretnej sprawie (wyrok ETPCz w sprawie *Sokurenko i Strygun przeciwko Ukrainie*, skargi 29458/04 i

29465/04). Również TSUE w wyroku z 9 lipca 2020 r., C-272/19, VQ przeciwko Land Hessen, w pkt 54, wskazał, iż sam fakt, że władze wykonawcze lub ustawodawcze uczestniczą w procesie mianowania sędziego, nie może prowadzić do powstania zależności sędziego od tych władz, ani do wzbudzenia wątpliwości co do jego bezstronności, jeżeli po mianowaniu zainteresowany nie podlega żadnej presji i nie otrzymuje instrukcji w ramach wykonywania swoich obowiązków.

Reasumując zatem, zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Żadnych zaś tego rodzaju okoliczności prokurator nie przedstawił. Oprócz kwestii natury ustrojowej, interpretowanych w sposób *de facto* kontestujący konstytucyjny porządek prawny Rzeczypospolitej Polskiej, prokurator jako podstawę swojego wniosku wskazuje na dotychczasowy przebieg drogi zawodowej sędziów Sądu Najwyższego oraz neguje dokonywaną przez nich interpretację przepisów. Tego rodzaju argumenty nie mogą w żadnym państwie demokratycznym stanowić podstawy wyłączenia jakiegokolwiek sędziego na wniosek prokuratora, działającego w ramach zespołu specjalnego powołanego przez członka rządu, jakim jest Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny. Podjęcie zaś próby przekazania sprawy innemu składowi, z pominięciem obowiązujących przepisów, nie może mieć miejsca nie tylko w Sądzie Najwyższym, ale w żadnym organie władzy Państwa Polskiego szanującym przepisy Konstytucji RP, w szczególności art. 7.

Wobec zatem oczywistego braku możliwości merytorycznego rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziów w trybie przewidzianym przez art. 41 § 1 k.p.k., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[J.J.]

[a.ł.]

